

Bratislava, 6. októbra 2022

TRI ŠTVRTINY MIEST SÚ DNES TRANSPARENTNEJŠIE AKO PRED ŠTYRMI ROKMI

Verejná kontrola je v roku 2022 najľahšia v Partizánskom, najviac prekážok kladie aktívnym občanom Nová Dubnica.

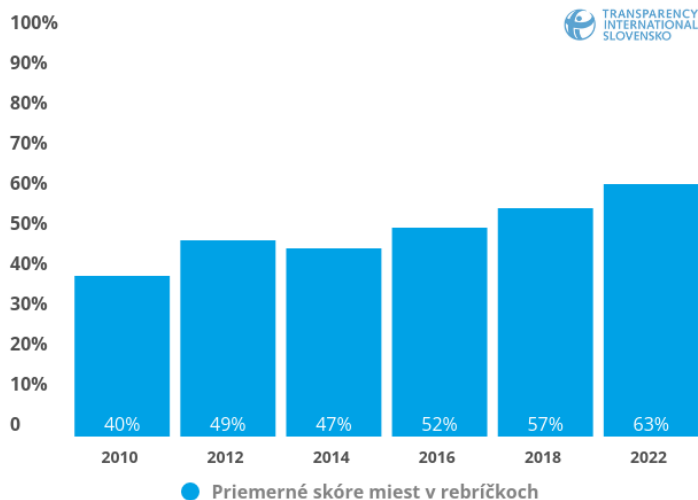
V poradí **šiesty rebríček transparentnosti miest**, ktorý už od roku 2010 zverejňuje Transparency International Slovensko, priniesol dosiaľ **najlepšie výsledky v histórii meraní**. Zlepšiť aspoň nepatrne sa v priebehu volebného obdobia dokázalo 74 zo stovky najväčších mestských samospráv. Ich **priemerné skóre presiahlo 63%**, čo je oproti roku 2018 nárast o 6 percentuálnych bodov. Mestá v otvorenosti stále zaostávajú za župami, ktoré v májovom meraní dosiahli v priemere skóre 69%.

Rebríček transparentnosti nemeria úroveň služieb, efektívnosť hospodárenia ani korupciu. Čím **otvorejšia je ale samospráva voči verejnej kontrole**, tým ľahšie sa v nej **dokázu obyvatelia na veciach verejných podieľať a upozorňovať aj na prípadné nedostatky** a zlyhania. Kvalitu práce našich zástupcov v samosprávach dokážeme posúdiť len vtedy, ak sa kľúčové rozhodnutia **nerobia skryté za dverami nedostupných kancelárií**, ale pred očami verejnosti.

Kým pred štyrmi rokmi získali najvyšší rating transparentnosti A+ len dve mestá, aktuálne je ich už päť. Najväčšiu mieru transparentnosti obyvateľom v roku 2022 poskytuje **Partizánske so skóre takmer 88%**, nasleduje ostatný víťaz rebríčka **Vranov nad Topľou s vyše 86%** a **Stará Turá s takmer 84%**. Najvyšší rating ešte získali Prievidza (83%) a Rožňava (81%).

Čelo rebríčka tak obsadili prevažne menšie samosprávy, Stará Turá s 8,5-tisíc obyvateľmi patrí vôbec k najmenším vo výbere. Toto mesto sa dostalo aj medzi trojicu **skokanov rebríčka**, keď si polepšilo o 72 pozícií a takmer 33 percentuálnych bodov. Z hľadiska umiestnenia zaznamenal najväčší vzostup Šamorín (z 96. na 17. pozíciu), skóre si najviac vylepšilo Humenné (z necelých 32% na takmer 67%).

TRANSPARENTNOSŤ STOVKY NAJVÄČŠÍCH MIEST (2010-2022)

Krajské mestá s výhodou väčších rozpočtov a viac zamestnancov sa umiestnili od 6. Banskej Bystrice až po Prešov v úvode štvrtej desiatky.

Ako **mesto najmenej otvorené voči verejnej kontrole** možno v súčasnosti označiť **Novú Dubnicu so skóre 35%**. Medzi najslabšími obstála až v 8 z 11 posudzovaných oblastí.

Celkovo bodovali samosprávy najlepšie v kategóriách **Územné plánovanie a stavebný úrad, Prístup k informáciám a Rozpočet a zmluvy**, pri ktorých získali v priemere cez 75% možných bodov. Váha jednotlivých kategórií v rebríčku

je však značne rozdielna (viď tabuľka).

V praxi to znamená napríklad to, že až 9 z 10 miest **zverejňuje** v istej forme na svojom webe **oznámenia či rozhodnutia v stavebnom a územnom konaní**, 8 z 10 zverejňuje **vopred materiály na rokovania zastupiteľstiev** a 9 z 10 samospráv sa snaží svoj **rozpočet opísať obyvateľom zrozumiteľným jazykom**.

Najslabšie výsledky dosiahli mestá v oblastiach **Etika a konflikt záujmov**, **Dotácie a granty** (po 41%) a **Predaj a prenájom majetku** (38%). Negatívnymi príkladmi z týchto oblastí sú **nedôsledné zverejňovanie majetkových priznaní poslancov** (vľahnúť malo v septembri 2022 zverejnených len 37% miest), **absencia špecifických kritérií pre pridelovanie dotácií na kultúru či šport** (až v 56% miest) či **chýbajúce sekcie o výsledkoch súťaží na predaj a prenájom majetku** (našli sme v tretine miest).

POLITIKA (OBLASŤ)	VÁHA	PRIEMERNÉ SKÓRE	ZMENA OPROTI 2018
Územné plánovanie a stavebný úrad	3,3%	80%	12%
Prístup k informáciám	23,5%	79%	0%
Rozpočet a zmluvy	17,0%	76%	-2%
Verejné obstarávanie	7,5%	65%	14%
Účast' verejnosti na rozhodovaní	15,0%	64%	2%
Obecné podniky a organizácie	3,5%	49%	-1%
Byty a zariadenia sociálnych služieb	5,5%	44%	8%
Personálna politika	4,5%	42%	8%
Etika a konflikt záujmov	4,8%	41%	13%
Dotácie a granty	7,0%	41%	12%
Predaj a prenájom majetku	8,5%	38%	16%
Celkovo	100,0%	63%	6%

Potešiteľné je, že **zlepšenie** sme v priemere namerali až **pri 75 zo 103 medziročne porovnateľných indikátorov**. Tých bolo v aktuálnej edícii celkovo 109.

Vyzdvihnúť možno viacero ukazovateľov naprieč všetkými oblasťami verejnej kontroly. Počas pandémie opäť citeľne stúpol **počet miest uverejňujúcich video alebo zvukové záznamy** z rokovaní mestských poslancov. Aktuálne sme ich nenašli už len v prípade 11 zo 100 najväčších miest. V roku 2018 ich ešte bolo 28. Vzástol aj počet samospráv využívajúcich **nástroje participatívneho rozpočtovania**, keď obyvatelia sami rozhodujú o využití časti mestských peňazí na komunitné projekty. Aktuálne je v stovke miest takých už 39. **Etický kódex volených predstaviteľov** už má prijatých 57% hodnotených samospráv, kým naposledy to bolo len 38%.

Rebríček identifikuje aj **problematické oblasti**. Cez **výberové konania** mestá stále prijímajú menej ako 60% referentov a zhruba 85% vedúcich zamestnancov. Výšku **odmien poslancov** prehľadne a pravidelne nezverejňujú vyše dve tretiny samospráv. **Rokovania komisií zastupiteľstiev** sú automaticky otvorené aj pre verejnosť iba v polovici miest. Výraznejšie sa ešte neujalo ani **ohlasovanie nekalých praktík** zamestnancami radníc, od roku 2019 zaznamenali aspoň jeden podnet iba v 12 z nich.

Podobne ako pri župách sme do hodnotenia miest zahrnuli aj novú otázku na **otvorené dáta**. Aspoň minimum datasetov v štandardoch umožňujúcich vytváranie vizualizácií či aplikácií zverejňovalo 51 zo 100 miest. Ďalej sú v tomto ohľade veľké mestá, najmä Bratislava, Košice, Prešov a Trnava.

Pri zostavovaní rebríčku sme vychádzali z **piatich rôznych zdrojov** od webov miest, cez dotazník zaslaný úradom, radničné médiá, informácie z portálov ÚVO či EKS až po otázky bežných občanov. Negatívne dopadol predovšetkým náš **test mestských organizácií**. Vybrané zariadenia sociálnych služieb či kultúrne organizácie sme cez infožiadosť spolupracovníka požiadali o jednoduchú informáciu o nákladoch na upratovacie služby. Až **54% z nich vôbec neodpovedalo**, čím porušili zákon.

Meranie transparentnosti samospráv považujeme za účinný nástroj na ceste ku **kvalitnejšej verejnej kontrole**, ktorá **zužuje priestor pre nekalé praktiky**. V žiadnom prípade sa však horšie hodnotená župa nedá automaticky označiť za korupčnú, a naopak. Podrobné výsledky hodnotenia, vrátane analytických funkcií, nájdete na portáli <http://samosprava.transparency.sk>.

Pre viac informácií kontaktujte: **Kristína Kroková**, kristina.krokova@transparency.sk, 0905/613 779

Ľuboš Kostelanský, lubos.kostelansky@transparency.sk, **Michal Piško**, pisko@transparency.sk

„Projekt ‘Aktívnym občianstvom ku kvalitnejšej samospráve (With Active Citizenship for a Better Selfgovernment)’ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.“